

AI-policy

2024-06-11

AI-policy

Policyn sätter ramarna för ansvarsfull, säker och effektiv användning och utveckling av AI inom SCB.

Bakgrund och syfte.....	2
Begrepp	2
Mål för SCB:s AI-användning	3
Styrande principer	3
Princip 1: Vi använder AI på ett ansvarsfullt sätt.....	3
Princip 2: Vi använder AI på ett säkert sätt	4
Princip 3: Vi använder AI på ett effektivt sätt	5
Ytterligare vägledning	6

Bakgrund och syfte

Denna policy är framtagen våren 2024 i ett läge då SCB har börjat implementera AI (artificiell intelligens) som stöd i vissa avgränsade processer i statistikproduktionen. Det handlar om maskininlärningsmodeller som utvecklas och tränas på SCB-data. SCB tillåter även viss användning av generativ AI, som bygger på stora språkmodeller som tränats utanför SCB.

Inom EU har AI-förordningen precis beslutats och SCB har gått med i ett EU-finansierat flerårigt projekt för att öka förmågan inom AI tillsammans med andra statistikmyndigheter¹. SCB är drivande inom ramen för eSams nationella AI-samarbete² och medverkar i några nationella samarbeten med Örebro universitet och AI Sweden.

SCB:s AI-användning förväntas öka och policyn ska ge styrning så att förtroendet för SCB bibehålls externt och internt. Policyn anger en målsättning för SCB:s AI-användning och innehåller ett antal principer som är styrande för SCB:s användning av AI, både inom statistikproduktionen och inom övrig verksamhet.

Begrepp

SCB använder huvudsakligen AI som bygger på maskininläring, ML, vilket är ett delområde inom AI och som kan beskrivas så här³: ”Maskininläring syftar till att ge datorer förmågan att lära och anpassa sig till en uppgift utan att specifikt vara programmerad till det. Själva lärandet innebär att tillgängliga data kombineras med matematiska modeller för att i slutändan resultera i en modell som kan dra slutsatser om nya, okända data som inte ingått under själva träningen.”

AI-system kan utformas och optimeras för att fungera som ett effektivt stöd för ett specifikt område. På engelska används begreppet ”narrow AI” för denna användning. På svenska har begreppet ”**smal AI**” etablerats inom eSam⁴. Exempel på smal AI på SCB är egenutvecklade modeller för att lösa specifika uppgifter inom till exempel kodning eller granskning.

AI-system kan också utformas för att fungera i flera sammanhang. På engelska används uttrycket ”general-purpose AI”. På svenska har ibland uttrycket generell AI använts men för att göra en tydlig distinktion mellan detta och så kallad superintelligens, vilket inte finns utvecklad ännu, använder eSam begreppet ”**bred AI**”. Exempel på bred AI är stora språkmodeller som utvecklats av andra och som SCB kan använda som de är eller förfina för mer SCB-anpassad användning.

¹ <https://www.insee.fr/en/information/8189291>

² <https://www.esamverka.se/vad-vi-gor/ai.html>

³ eSam-rapport: ”AI – Utvecklingsprocessen och data” (ES2024-01)

⁴ eSam-rapport: ”Samverkan kring tillämpad AI” (ES2022-03)

Mål för SCB:s AI-användning

Vi använder AI, för att nå SCB:s strategiska mål, primärt för att

- uppnå en innovativ, effektiv och säker statistikproduktion där vi har förmåga att utveckla och förvalta AI-modeller
- låsa upp medarbetares potential för att förstärka kompetens och frigöra tid med stöd av AI.

Styrande principer

Princip 1: Vi använder AI på ett ansvarsfullt sätt

Vi använder AI på ett sätt som upprätthåller förtroendet för SCB genom att följa regelverk, statlig värdegrund och etiska standarder.

Vi säkerställer hög kvalitet och tillförlitlighet i de data som används för att träna och tillämpa AI-modeller.

Vi är tydliga med när och hur AI används och vi dokumenterar SCB:s AI-modeller. SCB ansvarar för det som publiceras externt med SCB som avsändare.

Med denna princip vill vi knyta ihop generella aspekter av AI, sådant som rör alla organisationer som använder AI. Principen är ytterst till för att värna SCB:s anseende både internt och externt. Det kan vi åstadkomma genom att vara öppna med när vi använder AI, erbjuda insyn i vilka data vi behandlar med hjälp av AI – med vilket syfte och hur, samt att vi förhåller oss på ett etiskt sätt till vår roll och uppgift.

Principen återspeglas i processen för maskininlärning⁵ och understöds av processen för godkännande av nya datakällor⁶ och processen för godkännande av programvaror⁷.

Förtroendet för SCB kan bibehållas även när vi använder AI-stöd för att producera statistik.

I kontakter med användare, uppgiftslämnare, forskare eller dataförädlare ska vi beskriva på vilket sätt AI har använts, med vilket syfte och med vilken data.

1a: Etik, integritet och
regelefterlevnad

1b: Datakvalitet och
tillförlitlighet

1c: Transparens och insyn

Motivering

Konsekvenser

⁵ http://verksamhetsstod/sites/vstod/statprod/Sidor/SPS_OGP_C.aspx

⁶ http://verksamhetsstod/sites/vstod/statprod/Sidor/SPS_Process-1-3.aspx

⁷ https://inblick.scb.intra/Stod/it-miljo/programvaror_licenser/

Princip 2: Vi använder AI på ett säkert sätt

2a: Säkerhet och dataskydd

Vi har ett högt skydd för data genom att följa SCB:s ledningssystem för informationssäkerhet (SCB LIS)⁸ och göra konsekvensbedömning vad gäller dataskydd för personuppgifter⁹.

2b: Riskbaserat arbetssätt

Vi arbetar riskbaserat i hela livscykeln för att säkerställa egen kontroll samt identifiera lämplig nivå för övervakning av AI-teknik. Där vi vill använda AI-teknik gör vi riskanalyser för att kunna bedöma villkor och förutsättningar för användning. Riskanalyserna följer SCB LIS riktlinjer för riskanalyser och ska uppdateras regelbundet.

2c: Medarbetarnas kompetens

Vårt riskbaserade arbete bygger på att medarbetarna har tillräcklig kompetens inom AI och god förståelse för internt beslutade styrande dokument inom området.

Motivering

Med denna princip lyfter vi fram att säkerhet och dataskydd är centralt i all AI-användning. Teknikområdet förändras fort och kan inte regleras på ett allmängiltigt sätt och vi behöver därför göra riskanalyser som är tidsbegränsade och specifika för varje tillämpning. Detta med syfte att tryggt öppna innovationskraften och ge våra medarbetare tillgång till kraftfulla AI-verktyg.

Konsekvenser

Riskenivån kan anpassas efter var AI ska användas genom att vi gör riskbedömningar som utgår ifrån om det handlar om smal eller bred AI, liksom om den är införskaffad eller egenutvecklad.

Genom att följa processen för maskininlärning har vi en riskhantering inbyggd när vi utvecklar egna AI-modeller, vilket innebär minimerad risknivå när vi inför och förvaltar AI i statistikproduktionen.

Införskaffad AI riskbedöms i samband med processen för godkännande av programvaror. Användningen styrs till områden där det finns minst risk för skadat förtroende för SCB. Vad som kan godkännas vid ena tidpunkten kan vid senare tillfälle behöva ny riskanalys utefter förändrade omständigheter i och runt AI-användningen.

Med dokumenterade risker inför test och implementering kan vi sätta in anpassade kontrollåtgärder.

För alla medarbetare som vill använda AI-system blir kompetensutveckling nödvändig. Det är inte bara kompetensen på AI-området som måste stärkas, utan också kunskapen om hur man genomför riskbedömningar.

⁸ <https://inblick.scb.intra/Regler--styrning/organisation-och-styrning/styrdokument/informationssakerhet/>

⁹ <https://inblick.scb.intra/Regler--styrning/dataskyddsförordningen-gdpr/konsekvensbedomning-avseende-dataskydd/>

3a: Gemensamma principer och processer

Princip 3: Vi använder AI på ett effektivt sätt

Vi följer gemensamma principer och processer när vi utvecklar vår AI-förmåga. Det gäller särskilt arkitekturprinciper och processen för maskininlärning, godkännande av nya programvaror och innovation/idégenerering. Vi bereder AI-frågor horisontellt med hjälp av dessa processer.

3b: Nationell och internationell samverkan

Vi samverkar och samarbetar inom AI-området nationellt och internationellt för att dra nytta av det som utvecklas hos andra (t.ex. metoder, modeller, system och stöd), bidra till utvecklingen och öka vår kompetens.

3c: Förvaltningsobjektens styrgrupper

Vi använder förvaltningsobjektens styrgrupper¹⁰ för att prioritera nya AI-initiativ. Där tas även beslut innan AI börjar användas i statistikproduktionen. Förvaltningsobjekten ansvarar för att förvalta och vidareutveckla SCB:s AI-komponenter. I beslut ska framgå att policyns principer och SCB:s processer följs och vilka organisatoriska funktioner som konsulterats.

3d: Kompetensstöd

Vi underlättar kompetensutveckling inom AI genom att interna och externa utbildningar finns tillgängliga på ett ställe¹¹.

Motivering

Den här principen visar hur vi avser att hantera AI-frågor inom ramen för befintlig styrstruktur och med befintliga processer. Den behövs för att vi ska få till en effektiv användning av AI. Det är dyrt att utveckla olika lösningar för samma uppgift och att förvalta flera olika lösningar. AI-området utvecklas snabbt och vi behöver samverka nationellt och internationellt och kunna återanvända sådant som utvecklas hos andra.

Konsekvenser

Genom att arbeta koordinerat och tvärdisciplinärt kan vi lättare nå målsättningarna som satts upp för SCB:s AI-användning. Vi bereder AI-frågor i lämpliga befintliga organisatoriska funktioner, t.ex. utskottet för taktisk utveckling, förvaltning och framdrift (TUFF), arkitekturstyrningen, programvaruberedningen eller gruppen för maskininlärning (ML-gruppen).

Enheten för metod- och arkitekturstyrning ges möjlighet att koordinera AI-initiativ, eftersom enheten ska vara representerad i dessa funktioner, liksom i förvaltningsobjektens styrgrupper. ML-gruppen ges förutsättningar att koordinera arbetet med AI-modeller som ska användas i statistikproduktionen.

Vi behöver se till att våra principer och processer utvecklas i takt med att vi utvecklar vår AI-användning och att det finns aktuell information

¹⁰ <https://inblick.scb.intra/Regler--styrning/verksamhetsstyrning-och-ekonomi/verksamhetsstyrning/lopande-verksamhet/>

¹¹ <https://inblick.scb.intra/strategi/strategisk-kompetensutveckling/>

om pågående AI-initiativ, lämpliga AI-utbildningar, internt styrande dokument m.m. på SCB:s intranät (Inblick).

Ytterligare vägledning

SCB:s AI-användning utgår generellt från SCB:s ordinarie styrning och stöd, de viktigaste delarna finns länkade direkt i policyn.

Riktlinjer, rutiner och annat som rör AI-användning mer specifikt finns samlat på Inblick¹².

SCB:s process för maskininlärning i statistikproduktionen finns i Statistikproduktionsstödet, SPS, under "Övergripande processer".

Arbetet med policyn har dokumenterats i en intern rapport ("AI-policy för SCB, föredragnings-pm inför gd-beslut") som också finns på Inblick.

¹² SCB:s intranätssida för AI: <https://inblick.scb.intra/Stod/ai-anvandning/>